אבל אכלה שית שנין בו'. הקשה ר"י בר מרדכי אפי' לא אייתי סהדי אלא דאכלה שלם שנין יהא נאמן לומר לקמתיה קודם מיגן במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה ואומר ר"י דאין זה מיגו דמעיקרא לא יטענו כלל מינך זבינתה דאין יודע אם יש לזה שטר שקנאה ממנו: **אמר רבה מה לו** לשקר. רבה גרסינן דאביי ורבא אמרי לקמן (דף נג:) דלא סבירא להו הא דרב חסדא דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן: **מה** לי לשקר במקום עדים **לא** אמרינן. תימה לרשב"א אמאי הוי במקום עדים ניימא של אבותיו היתה יום אחד ונאמר שלקחה מאבותיו דהא טוענין ליורש ומהימנינן ליה בהא דקאמר שאבותיו דרו בו יום אחד במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתיה ולקמן נמי (פ) דקאמרי נהרדעי דהיכא דאמר של אבותי שלקחוה מאבותיך דחוזר וטוען הא אפילו לא יטענו שלקחוה אלא אמר שדרו בה יום אחד אבל אם טענו אומר רבינו יאמר דשל אבותי משמע שהיתה מעולם של אבותי ולא שלקחוה עד שיפרש בדבריו ולקמן דנקט שלקחוה לא שנריך שיטענו שידע שלקחוה אלא של אבותי שדרו בה יום אחד על כן אני רוצה לזכות דשמא לקחוה (י) אבותי במשפט וטוענין ליורש: **ומודו** נהרדעי **היכא דאמר שלקחוה כו'**. מספקא לר"י היכא דנפיק לבראי וחזר ואתא לב"ד אי מצי למימר הכי: **אמר** ליה **רבא והא עדות מוכחשת היא.** תימה אמאי הוצי עדות מוכחשת והא רבא אית לי' במרובה (ב"ק ד' עב: ושם ד"ה רבא) ובפ' זה בורר (סנהדרין דף כז. ושם ד"ה רבא) דעד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל ולא מפסל אלא משעה דאתכחוש ואית לן למימר אאכילתה דאתכחוש אתכחוש אאבתתא דלא אתכחוש לא אתכחוש דהכי אמר במרובה (ב"ק דף עג. ושם) דהוחזמו על הטביחה ועל הגניבה לא החזמו אע"ג דמוך כדי דבור העידו על הגניבה ועל הטביחה לרבא כיון דמהיא שעתא דקא מיתזמי הוא דקא מיפסלי אטביחה דאיתזום איתזום על הגניבה דלא איתזום לא איתזום ולגיסא דהוי טעמא דרבא (כ) משום דעד זומם חידוש ואין לן אלא משעת חידושו ניחא אלא לגיסא דמפרש טעמא דרבא משום פסידא דלקוחות ה"נ נהימנינהו ואפילו היכא דליכא פסידא דלקוחות אע"פ דאי בעי אמר מינך אי אפשר לן לקמן בפירקין [מא.] דאין נריך טענה מאחר שהחזיק בה שלם שנים היאך היתה של אביו אבל יום אחד הכא אין נריך להביא עדים שהחזיק בה אביו כלל שהרי זה טען טענה גמורה וחזקה שיש עמה טענה היא: **ומודו נמי נהרדעי כל היכא דאישתעי מילי מאברהי לבי דינא.** קודם שטען כלום בב"ד ולא טען מה שהוא טוען עכשיו בב"ד ואמת לבי דינא (ו) לטעון טענות שעוקרות לגמרי את הראשונות דחוזר וטוען: **דלא מגלי טענתיה.** שלא יגלה מהן מי שבגדו ויתן לבו מתחלה קודם שיבאו לבית דין להשיב עליהם וכן הלכה. וה"מ (מ) טענות בעלמא אבל טען בפירוש בפני עדים חוץ לב"ד חייב אני מנה לפלוני הרי הודה לו ושוב אינו יכול לכפור בב"ד: **וסבירא לי דחוזר וטוען.** כלומר אגא נמי נהרדעי אגא ופליגנא עלייהו דנהרדעי: **והלכתא חוזר וטוען.** תיקון לשון הראשון אע"פ שמכחישים קצת הואיל ואינו עוקרן לגמרי כדלעיל: **וזה אומר של אבותי.** ואלכתיה שני חזקה אותן שלם שנים שאתה טוען אני אכלתיה ולא אתה: **והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה.** אותן שלם שנים עלמן שהעידו אלו הראשונים עליהם ובאו אלו והכחישום: **אמר רב נחמן.** עדות דאכילה בטלה דאוקי עדות של אכילה כנגד עדות שניה של אכילה והרי מכחישים זה את זה אבל בעדות דאתכחתא דלא אתכחשת עדותן קיימת ומוקמי' סהדי: **הא עדות מוכחשת היא.** כיון דהני ב' כתות מכחישות זו את זו אחת מהן פסולה לכל עדיות שבעולם ואחרי שאין לברר איזו הפסולה מיבטל עדותן לגמרי:

דאתכחתא

אבל שית שנין בו'. הקשה ר"י בר מרדכי אפי' לא אייתי סהדי אלא דאכלה שלם שנים יהא נאמן לומר לקמתיה קודם מיגן במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה ואומר ר"י דאין זה מיגו דמעיקרא לא יטענו כלל מינך זבינתה דאין יודע אם יש לזה שטר שקנאה ממנו: **אמר רבה מה לו** לשקר. רבה גרסינן דאביי ורבא אמרי לקמן (דף נג:) דלא סבירא להו הא דרב חסדא דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן: **מה** לי לשקר במקום עדים **לא** אמרינן. תימה לרשב"א אמאי הוי במקום עדים ניימא של אבותיו היתה יום אחד ונאמר שלקחה מאבותיו דהא טוענין ליורש ומהימנינן ליה בהא דקאמר שאבותיו דרו בו יום אחד במיגו דאי בעי אמר מינך זבינת

עין משפט נר מצוה

כם א מיי׳ פכ״ג מהל׳ עדות הלכה ח סמג עשין קי טוש״ע ח״מ סי׳ לח סעיף ח:
ל ב מיי׳ פט״ו מהל׳ טוען ונטען הל׳ ה סמג עשין נה טוש״ע ח״מ סי׳ קמו סעיף כג:
לא ג מיי׳ פי״ב מהל׳ גזילה ואבידה כג סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קנב סעיף ג וסי׳ ח סעיף מב וע״ש:
לב ד מיי׳ פ״ב מהלכות שכירות כ״ה הלכה ד טוש״ע אה״ע סי׳ ג סעיף ח כ נ:

רבינו גרשום

באבהתא לא איתכחוש. להכי אוקמה נכסי בחזקת אבהתא דהאי: [ב׳ כתי עדי״] המכחישות זו את זו. בעדות אחת: אמר רב הונא. אע״ג דבהאי עדות מוכחשות הן זו באה בפני עצמה בעדות אחרת ומעידה וכשירה משום דלא ידעי איזו כת משקרא ולהכי איידך כת נמי באה בפני עצמה ומעידה וכשירה אבל תרוייהו כחדא לא מצי למיתי משום דאיכא למימר דחדא מינייהו מוכחשת היא ורב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי הואיל דאתכחשא חדא מינייהו בחזקת מוכחשין נינהו תרוייהו ולא מצי לאסהודי נמי בעדות אחרת דממ״נ חדא מנייהו פסולה היא: נימא רב נחמן דאמר. נהי דאיתכחוש באכילה באבהתא מי מתכחש ומצי לאסהודי על אבהתא ס״ל כדרב הונא דהכי נמי אמר רב הונא אע״ג דאיתכחשא בהאי עדות זו באה בפני עצמה ומעידה משום דליכא למיקם עלה דמילתא מאן מוכחשין וה״נ איידך: ורבא. דאמר שזו עדות מוכחשת ס״ל כרב חסדא: אליבא דרב חסדא כ״ע לא פליגי. דאפי׳ רב נחמן מודי דכיון דרב חסדא פוסלו לכל עדיות אע״ג דבחד עדות מכחשי אהדדי בשאר עדיות דעלמא לא מכחשי כ״ש דס״ל לרב חסדא דהיכא דמכחשי באותו עדות במקצת באכילתה בלבד דהם מוכחשין נמי לאבהתי ולא מוקמ׳ נכסי בחזקת אבהתא: כי פליגי. רב נחמן ורבא: אליבא דרב הונא. דאמר זו באה בפני עצמה ומעידה הזו באה בפני עצמה ומעידה רב נחמן דאמר נהי דאתכחוש באכילה באבהתא מי מכחשא ס״ל כרב הונא הואיל דליכא למיקם עלה דמילתא מאן מוכחשין: ורבא אמר לך כו׳ אבל באותה עדות לא מהימנא כלל: הדר אייתי איידך סהדי נמי דשל אבהתי הוי דהשתא מיתכחשי כולה עדות אמר רב נחמן אנן אחתינה לההוא דאייתי מעיקרא סהדי דהוי דאבהתי ונטלנו ניכסי מהאי דהוי מוחזק בהו ויהכינהו ליה וכיון דהדר איידך ואייתי סהדי דאבהתיה הואי סלקין להא דיהיבנא ליה ומהדרי להו להאי ולזילותא דבי דינא דיהבי להאי בתחלה והדר יהבי לאידך לא חיישינן דנדאי אנן אחתינן ליה ואנן מסקינן ליה: שנים אומרים מת בעל. במדינת הים: ושנים אומרים לא נתגרשה. שאותן עדים עמנו היו באותה שעה: בזמן שבאו עדים נמי שאמרו לבעל הואיל והנני מכחשי הני בדין הוא שתצא דמחמר׳ גבי אשת איש [אבל] נשאת על פי שנים

ט) נ״ל ערער חד איכא דיימיה דר״מ סבר דלף דליכא רק עורר חד ג״כ אין מעלין וכו׳:

מסורת הש״ס

ה) שבועות דף מז:. כ) כתובות דף כב: יבמות דף פח:, ג) [בילה כו. ע״ז ז:], ד) כתובות דף כג:, ה) [בשאר רש״ס], ו) נ״ל רב חסדא אמר, ז) נ״ל ואוקי. הגהות והערות, ח) רש״ל, ט) [כתובות כב:], י) רש״ל מ״ז, כ) [נ״ל רב], ל) [וע״ע תוס׳ כתובות כ. ד״ה אלא].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ורבא כרב חסדא לא אליבא דרב חסדא וכו׳ וכבא אמר לך עד כאן לא קאמר רב הונא התם אלא: (ב) שם אימתי בזמן שיש עליו עוררין אבל אין עליו עוררין מעלין בל״ל: (ג) רשב״ם ד״ה המכחישות וכו׳ כגון שהעידו שנים פלוני לוה: (ד) ד״ה אמר רב חסדא וכו׳ ולא יעידו עוד בשום עדות: (ה) ד״ה שנים וכו׳ ל״נ כגון שעדיין בעלה קיים: (ו) תוס׳ ד״ה חו באה וכו׳ אלא באדם אחד אבל בשנים לא שייך מיגו דאין דעת שניהם שוה: (ז) ד״ה וכב נחמן וכו׳ ואמרו ידענו שכתב יד הוא זה אבל קטנים היו לו פעולים: (ח) בא״ד והתם נמי בעדות אחרת דמי:

מוסף רש״י

ב׳ כתי עדים המכחישות זו את זו. שנים אומרים כרב ושנים אומרים לא הרב (שבועות מז:). זו באה בפני עצמה ומעידה. בעדות אחרת, וכן זו, ואע״פ שהאחת פסולה אין לך לפסול לא זו ולא זו, הואיל ואין יודע מאיזה מהן פסולה, אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין נאמנין בעדות אחת, דמה נפסל אחד מהן פסול, והיינו דנקט בה הלי ליגנא באה בפני עצמה ומעידה (שם). בהדי סהדי שקרי למה לי. הואיל והאחת פסולה אין לאחת מהן נאמנת לשום עדות (שם). באשלי רבדבי. בחבלים גדולים ובפיס שקצין לינתה, כלומר חבמים גדולים שמרחיב ואין נוחין לנטל דבריהם (ביצה כו:). חבלים עבים וחזקים, ר״ח בחבלים גדולות כמו (בראשית כא) ויעש אשל (ע״ז ז:). רשב״ג היינו ר׳ אלעזר. דהא ולאי במקום שיש עורכין לא אמר ר״ש לדיבור חד נאמן, וכי אמר מעלין במקום שאין עורכין קאמר (כתובות כו:). ערער חד. הוי ערער ואין אחד נאמן עליו להכשירו (שם).

רבינו גרשום (המשך)

שאמרו שמת ואחר כך באו עדים שלא מת הרי זו לא תצא דחיישינן לזילותא דבי דינא שהשיאוה על פי שנים שאמרו שמת וקשיא לרב נחמן: א״ל. רב נחמן: נפק ר׳ נחמן ועבד עובדא דלא חש לזילותא דבי דינא מאן דחזא דעבד עובדא סבר דטעות הוא בדיה משום דמוקשה ועומד הוא: באשלי דבדבי. דסברי דלא חיישינן לזילותא דבי דינא: אין מעלין לבהנה על פי עד אחד. לחלוק לו תרומה: שיש עורכין עליו. בקול ולא בעדות שהוא בן גרושה ובן חלוצה: רשב״ג היינו ר׳ אלעזר. דבמקום שיש עורכין לא קאמר רשב״ג דמעלין אלא במקום שאין עורכין. ו) דר׳ אלעזר סבר מעלין ולהיכא דאיכא עורר חד אין מעלין ורשב״ג סבר עד דאיכא ערער תרי:

וזו באה בפני עצמה ומעידה. תימה כין לרב הונא כין לרב חסדא דהמיגיהו לבתרלי דמיגו דלי בעי הוי מזמי להו ליכא להמיגיהו דירלאים להזימן פן יחזמו גם הם ונלאה לי דמיגו במקום עדים לא אמרינן ו) (ועוד) דמיגו לא יוכל לסייעם יותר משני עדים ואפי׳ היו עמהן ק׳ עדים אין נאמנין דתרי כמאה ועוד אומר ר״י דלא שייך מיגו (ז) דאין דעת שניהם שוה ומה שירלה זה לטעון לא יטעון זה: **ורב** נחמן כרב הונא. תימה דבפרק ב׳ דכתובות (דף יט:) תניא שנים שהיו מתומין על השטר ומתו ובאו שנים ואמרו (ז) שכתב יד הוא אבל קטנים או פסולי עדות או אנוסים היו אם כתב יד יולא ממקום אחר אין נאמנין ופריך ומנגי׳ ביה בשטרא תרי ותרי ניגהו ומסיק התם ב)(כרב) נאמן דלא מנגינן בשטרא ואוקי תרי להדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה ואמאי לא מנגינן ביה והא סגירא ליה הכא כרב הונא דכשרים הם לעדות אחרת דמוקמינן להו אחזקת כשרות והתם (ח) בעדות אחרת דמי דהא אין מכחישים אלו את המתומים בזאת המלוה שהיו אומרים אין חייב לו כלום אלא שאמרו אינכם נאמנים בדבר זה דפסולים הייתם והוה לן למימר דנאמנים כמו הכא דכשרים אף על גב דאלו מכחישים אותם ופוסלים ואומנין אותן כשאר פסולים לכל דבר עדות ואומר ר״י דכי אמרו קטנים היו ליכא לאוקמינהו אחזקייהו וכן אנוסים נמי לא מפקי להו אחזקת כשרות דאמרינן אנוסים היו מחמת נפשות ופסולי עדות היו איכא למימר כגון שפוסלים אותן משגולדו שאומרים קרובים היו ועכשיו נתרחקו ט): **ורבא** כרב חסדא. ואם תאמר אם כן אמאי תשיב רבא במרובה (ב״ק דף עב: ושם ד״ה אין) וכפ׳ זה בורר (פנהדרין דף כז. ושם ד״ה אין) עד זומם מידום הוא ואין לך בו אלא משעת מידומו והלא מה שהוא נפסל אינו מידום דהא מן הדין היה להיות נשניהן פסולים כמו בשני כתי עדים המכחישות זו את זו ל״ל לא הוי מידום אלא מה שהמזימין כשרים ואומר ר״י דרבא דאמר מידום הוא לא הוי אלא לפי המסקנא דאמי שפיר כרב הונא:

אנן אחתינן ליה אנן מסקינן ליה. ואם היה אותו דלית ליה חזקת אבהתיה מוחזק תחילה אתי שפיר אחתינן ומסקינן שנעמידה בידו כאשר היה בתחלה ואפילו לא היה מוחזק לא זה ולא זה מצי לפרש אחתינא ליה לתתה לזה ומסקינא ליה שנוציאנה מידו ויהא דין כל דאלים גבר. ר״י: **ואם** נישת לא תצא. בפ״ב דכתובות (דף כב: ושם ד״ה כגון) מוקי כשנישת לאחד מעדיה ואומרת ברי לי ושאדא ליכא כדפי׳ התם: **אבל** נישת ואח״כ באו עדים הרי זו לא תצא. וטעמא משום זילותא דבי דינא ולקשה לרשב״ג דעל כרחך לאו טעמא משום זילותא דבי דינא הוא דאם כן אפילו לא נשאת אלא המיכרה לינשא תנשא כדמשמע בכל הסוגיא דאיכא זילותא אפילו לא נעשה מעשה וכ״ת דאין ה״נ ונשאת דקאמר היינו שהמיכרה לינשא ושוב לא תלא מיכרה הראשון דבאו עדים ואח״כ נשאת לא מצי לפרושי המיכרה לינשא אלא נשאת ממש וע״כ טעמא דמספיקא לא מפקי לה מבעל ולא משום זילותא וי״ל לעולם טעמא משום זילותא ודוקא כשנשאת ואח״כ באו עדים איכא זילותא דבי דינא שכבר נאסרה לכל העולם כיון שנשאת ונמצא מה שחוזרין ואסרה לעד שנשאת לו אין חוזרין אלא בעבורו אבל אם באו עדים קודם שנשאת ליכא זילותא דעל כרחך צריכין לחזור מהיתרה הראשון כדי לאסרה לכל העולם הלכך ליכא זילותא אם אוסרים אותה נמי לעדיה. ר״י: והאמר

ת״ר אלעזר אימתי. אין מעלין ע״פ עד אחד בזמן שיש על הכהן עוררין עדים הפוסלים אותו דתמפרש בסמוך. ולפרש דברי ר׳ יהודה בא ולא לחלוק עליו: **אבל אין עליו עוררים.** אלא קול פסול בעלמא דתמפרש לקמיה [שם] מעלין ע״פ עד אחד שמכחיש את הקול: **רשב״ג היינו ר׳ אלעזר.** דהא ולאי במקום שיש עוררין עליו לא אמר רשב״ג דליהוי חד נאמן וכי אמר מעלין במקום שאין עוררין קאמר: **ערער חד איכא ביניהו.** והא דקתני בזמן שיש עליו עוררין היינו עד אחד הפוסלו ומכחיש עד אחד המכשירו: **דרבי אלעזר סבר ערער חד.** הוי ערער ואין עד אחד נאמן עליו להכשירו:

ורשב״ג

דלאכחתא מי איתכחש. עדות של אבהתא קיים הוא והכל מודים בו: **המכחישות זו את זו.** בעדות אחת כגון (ג) שנים אומרים פלוני לוה מפלוני מנה ושנים אחרים הכחישום ואמרו לא לוה ממנו כלום שהרי באותו היום שאתם אומרים שלוה ממנו היה עמנו הלוה כל אותו היום ולא לוה משום אדם כלום ובעדות זה לא האמינה תורה האחרונים יותר מן הראשונים אלא בעדות הזמה כגון שמעידים על העדים עצמם עמנו הייתם במקום פלוני ולא ראיתם שלוה: **זו באה בפני עצמה ומעידה.** כשאר ה) עדיות שבעולם דלא נחזיקנה בפסולה מספק: **וזו באה כו׳.** בעדות אחרת. אבל אחד מכת זו ואחד מכת זו אין מצטרפין לעדות אחת דהא אחד מהם פסול בודאי ואין כאן אלא חצי עדות. וטעם דרב הונא משום דאוקי גברא אחזקיה ולא תפסלינהו מספק: ו) **א״ר חסדא בהדי סהדי שקרי למה לי.** ולא יעידו (ד) בשום עדות בעולם דאוקי ו) ממונא אחזקיה ולא תוליאנו מספק שמא העדים פסולים: **לימא רב נחמן.** שמכשיר עדות דאבהתא שהעידו עדים מוכחשים דהיינו עדות אחרת שלא הוכחשו בו כדרב הונא שהכשירם בעדות אחרת שלא הוכחשו בה: **אליבא דרב חסדא כ״ע לא פליגי.** לומר כל אחד אנא סגירא כרב חסדא דודאי רב נחמן לא סגירא ליה כרב חסדא דהא רב חסדא אפילו בעדות אחרת בעלמא פוסל כל שכן בעדות דאבהתא שהוכחשו העדים מאכילה בשום עדות של אותו קרקע: **אכל באותו עדות.** דאותו קרקע עצמו לא. ח)[והלכתא כר״נ שהרי נפסק הדין על פיו כדמוכח לקמן אין אחתינן]: **הדר אייתי סהדי.** אותו שהפסידו רב נחמן: **דאכחסיה היא.** והרי לשניהם עדי חזקה ועדי אבות ואין כח לזה מזה וכל דאליס גבר כדאמר רב נחמן לקמן בשמעתין [לד:]: **אין מסקינן ליה.** כלומר לא נחזיק את זה יותר מזה הואיל ועדות שניהם שוה: **לזילותא דבי דינא.** שמא יגלגלו הבריות על ב״ד על שסותרין את דייניהם ודמי לאוכל ואיטולא: **שנים אומרים מת.** אשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו שנים ואמרו לה מת בעלך ושנים אומרים לא מת א״נ שנים אומרים נתגרשה בחיי בעלה ואינה זקוקה ליבם ושנים אומרים לא נתגרשה וזקוקה ליבם א״נ כגון (ה) שהיה בעלה קיים ובאין להתירה לאחר הרי זו לא תנשא לאוקי תרי להדי תרי ואיתמא בחזקת איסור אשת איש קיימא: **ואם נישת לא תצא.** דיעבד אין לכתחלה לא. ובפרק האשה שנתארמלה ט) פרכינן מכדי תרי ותרי ניהו הכא עליה בתשא תלוי קאי ומשני אמר רב ששת כגון שנישת לאחד מעדיה ותו פרכינן היא גופה בתשא תלוי קיימא ומשני באומרת ברי לי שמת בעלי: **בזמן שבאו עדים.** האחרונים שאמרו לא מת ולאח״כ נישת לפיכך תצא שהרי באיסור נשאת שאילו שאלה מב״ד היו אוסרין לה לינשא: **אבל אם נשאת.** על פי עדי מיתה שהתירוה בית דין לינשא ואחר כך באו עדים שהוא קיים לא תצא דחיישינן לזילותא דבי דינא ובקשה לרב נחמן: **למעבד עובדא.** דמתחיין ליה ומסקינן ליה ולא ניחוש לזילותא דבי דינא: **דאתיבתן.** השיבותני מברייתא זו: **ואותבן רב המנונא.** השיב לו כמו כן מהא ברייתא דר׳ מנחם ורבנן: **נפק עבד.** רב נחמן עובדא ולא חש לזילותא דבי דינא: **טעותא היא בידיה.** שלא נזכר מהך ברייתא לעניל ועוד דאמר לא עבדינן בה עובדא: **דאליס באשלי רבדבי.** רבי יהודה ור׳ אלעזר ור׳ שמעון ב״ג כולהו סברי להו דלא חיישינן לזילותא דבי דינא כדתמפרש רב אשי במסקנא [לב.]: **אין מעלין לכהונה.** לאחזיק אדם בכהן לאכול בתרומה ולעבוד עבודה ולישא את כפיו על פי עד אחד המעידו שהוא כהן כדתמפרש ר׳ אלעזר לקמיה [בשמעתין]: **ת״ר אלעזר אימתי.** אין מעלין ע״פ עד אחד בזמן שיש על הכהן עוררין עדים הפוסלים אותו כדתמפרש בסמוך. ולפרש דברי ר׳ יהודה בא ולא לחלוק עליו: **אבל אין עליו עוררים.** אלא קול פסול בעלמא כדתמפרש לקמיה [שם] מעלין ע״פ עד אחד שמכחיש את הקול: **רשב״ג היינו ר׳ אלעזר.** דהא ולאי במקום שיש עוררין עליו לא אמר רשב״ג דליהוי חד נאמן וכי אמר מעלין במקום שאין עוררין קאמר: **ערער חד איכא ביניהו.** והא דקתני בזמן שיש עליו עוררין היינו עד אחד הפוסלו ומכחיש עד אחד המכשירו: **דרבי אלעזר סבר ערער חד.** הוי ערער ואין עד אחד נאמן עליו להכשירו:

ורשב״ג

ורשב"ג סבר ערער תרי. בעינן אבל במקום ערער אחד הוי עד אחד נאמן להכשירו: **והא אמר ר' יוחנן. לא מיתפרש היכא קאי: ונפק עליה קלא.** קול בעלמא ולא עדות: **ואחתיניה.** מן הכהונה על שיבדקו את הדבר שמעלה היא בכהונה. וכל זה יתור לשון הוא בלא צורך דבלא קול נמי מיתוקמא שמעתתא שפיר בעד אחד מכשיר מעיקרא ועד אחד בסוף ושניים עדים עוררים בינתים כדמפרש ואזיל אלא משום הכי נקט ליה דבעי למימר ואתא עד אחד ואמר דכהן גמור הוא ואסקיניה דלמאי אתא עד אחד להכשירו אלא אם כן יצא עליו פסלות קודם לכן: **ואסקיניה.** דבמקום קול הוי עד אחד מהימן: **ואחתיניה.** דאחד במקום שנים אין דבריו כלום: **ואתא עד אחד.** לבסוף ואמר דכהן גמור הוא והוו להו שנים מכשירין: **ודכולי עלמא.** בין רבי אלעזר בין רשב"ג מצרפין עדים המעידים זה שלא בפני זה בשאר עדיות וה"נ יש לנו לצרף מן הדין עד ראשון ועד אחרון המכשירין ובכשירו לזה אם לא מפני זלזולא דבי דינא כדמפרש ואזיל: **דרבי אלעזר סבר כיון דאחתיניה.** על פי ב' עוררין ובדין הורדנוהו דבכל מקום האמינה תורה שנים מו לא ליסקי ליה על פי עד אחד זה השני אף על פי שיש לצרפו עם הראשון ולהכשירו לזה דאוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה דכשרות קמייתא דהוה מוחזק לן באבוה דכהן הוא וגם הכשרנוהו תחלה על פי עד אחד קודם שבאו עוררין: **דחיישינן לזילותא דבי דינא.** שהורידוהו על פי עוררין ועכשיו (ב) יעלו ויבטלו דבריהם. והכי קאמר ר' אלעזר אימתי אין מעלין ע"פ עד אחד הבא לבסוף בזמן שיש עליו עוררין שנים הפוסלין אותו הלכך לא מהני עד שני הבא לבסוף להכשירו להצטרף עם הראשון המכשיר דאע"ג דאיכא למימר אוקי תרי מכשירין לבהדי תרי פוסלין ואוקי גברא אחזקיה ויהיה כשר אפי' הכי לא מסקינן ליה משום זילותא דבי דינא. והאי דאסקינהו מעיקרא על פי עד אחד הבא להשביח הקול לאו זילותא דבי דינא הוא דמאי דאחתיניה בשביל קול בעלמא הוא וכדי לחזור ולהעלותו אחר שיבדקו הדבר הורדנוהו הלכך כי הדר מסקי ליה ליכא זילותא אבל כשהורדנוהו על פי עדים מן הדין הורדנוהו וכי הדר מסקי ליכא זילותא: **ואלו מסקינן ליה.** ואי קשיא תרי ותרי נינהו ואמאי מסקינן ליה והא הוי ספק תריץ אוקי תרי לבהדי תרי ואוקמיה אחזקיה קמייתא דאסקינהו על פי עד ראשון שהיה נאמן דהא אכתי אין עוררין דקול לאו עוררין הוא: **אי הכי.** דר' אלעזר חיש לזילותא דבי דינא: **מאי איריא.** עד הבא לבסוף דהתם אין מעלין משום זילותא כדקתני מתני' אין מעלין על פי עד אחד בזמן שיש עליו עוררין הא על פי שנים מעלין אפילו תרי אתו בהדי הדדי נמי בפעם שניה לרבי אלעזר לא מסקינן ליה: **אלא אמר רב אשי דכולי עלמא כו'.** והיינו אשלי דברבי דלעיל [לא.]: **והכא בצלרף עדותן קא מיפלגי.** לר' אלעזר אין מצרפין עד אחרון עם הראשון הואיל ולא העידו שניהם כאחד כרבנן דפליגי אדרבי נתן אבל אם באו שניהם ביחד הוה מסקינן ליה ומוקמינן ליה אחזקיה קמייתא דמוחזק לן באבוה דכהן הוא ולזילותא לא חיישינן ורשב"ג כר' נתן: **דרבי נתן.** ר' נתן ורבנן: **דרבנן אין עדותן מצטרפת.** אין צריך כאן בהאי מחלוקת דרבי יהושע בן קרחה ורבנן אלא כך היא גרייתא שלימה בשילהי זה בורר [סנהדרין נ.] ומשום גברא דקיבל נקט רישא: **עד שיראו שניהם כאחד.** את העדות לאפוקי אחד אומר בפני הלוהו ואחד אומר בפני הודה לו עליו: **אפי' בזה אחר זה.** אחד אומר ביום ראשון לוה פלוני מפלוני מנה ואחד אומר ביום שני ראיתיו גם אני שלוה ממנו דמ"מ אמנה קא מסהדי. ות"ק סבר אמנה דקא מסהיד האי לא קא מסהיד האי וה"ל לגבי מנה תני עדות וטעמייהו מפרש שפיר בסנהדרין [שם] מקרא ומסברא: **אין עדותן מתקיימת.** להתקבל בב"ד ואפי' ראו שניהם כאחד עד שיעידו שניהם כאחד בפני ב"ד. ופלוגתא אחריתי היא ולאו ר' יהושע בן קרחה קאמר לה ור' אלעזר ורשב"ג בפלוגתא דר"נ ורבנן פליגי: **ר' נתן אומר כו'.** וטעמייהו מפרש התם שפיר מקרא ומסברא: אמר

והאמר רבי יוחנן כו'. וגרסה לר"י דר' יוחנן עיקר דברי הכן משנה אימתמר (ג) והיינו דקאמר דברי הכל היינו רשב"ג ור' אלעזר דאיינו בעוררין והכי לא קא משני הכא ה"מ היכא דליכא חזקה דכשרות אבל היכא דליכא חזקה דכשרות לא אמר כדמשני בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עג.) גבי נאמנת חיה לומר זה כהן דאמתניתין דהכא קאי וא"ת כיון דאמתניתין דהכא קאי היכי פריך מיניה התם ובפ"ק דגיטין (דף ט. ושם) דלמא הא דקאמר ר' יוחנן אין ערער פחות משנים היינו משום דליכא עד אחד דמכשיר וי"ל דהגמ' ידע דר' יוחנן מיירי כדמסיק דיצא עליו קול שהוא בן גרושה ואמ"כ בא עד אחד דמכשיר להסיר הקול ואתו בי תרי כו' ובכה"ג אמר רבי יוחנן דאין (ד) פחות משנים ואע"ג דעד אחד שהכשיר והקול כליתנהו דמי שהרי העד גרוע מן הקול אם לא החזקה שהרי הקול פוסל (ה) והעד אינו פוסל (ו):

אין ערער פחות משנים. לא בא לאפוקי אלא עד אחד אבל קול פוסל כדמסקינן:

ונפק עליה קלא ואחתיניה. לאו דוקא אחתיניה אלא כלומר ממילא ידע דאי דוקא אחתיניה אמאי אסקיניה והא איכא זילותא דב"ד וליכא למימר ליכא זילותא אלא כשהורידו ב' פעמים דבשמעתתא מוכח דאפי' בחדא זימנא איכא זילותא ל"ג הורדה גמורה קאמר וליכא זילותא דב"ד אלא היכא דהורידוהו על ידי עדות אבל בהורדה שע"י הקול ליכא זילותא: **ואתא** חד מהדא ואסקיניה. ואע"ג דאמרינן בפרק המגרש (גיטין דף פט. ושם) דלא מבטלין קלא גבי גרושה לכהן משום דאית ליה תקנה אבל הכא דאי לא מסיקנא ליה פסול לעולם מבטלין אי נמי בתרומה דרבנן הקילו (ז): **אנן** מסקינן ליה. דאוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה דמוחזק לן דאביו כהן הוא ותימה דאמרינן בפרק האומר בקידושין (דף סו.) גבי ינאי המלך ויבוקש ולא נמצא היכי דמי אילימא דתרי אמרי אישתבאי ותרי אמרי לא אישתבאי תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ואמאי לא נמצא והשתא מאי קא פריך אדרבה אית לן למימר אוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקיה ואוקי ינאי אחזקת אמו דלא אישתבאי ופירש התם בקונט' דחזקת האם לא מהניא להכשיר את ינאי לפי שאין עדים באין לפסול את האם לכהונה אלא להעיד על ינאי ואין נראה לר"י דלמה לא יועיל חזקת האם לבן הואיל ואינו יכול להיות שתהא האם כשרה אם לא יהיה הבן כשר ועוד דהכא אע"ג דעל הבן מעידים לפסלו מהניא ליה חזקת האב להכשירו ונראה לר"י דהיינו טעמא משום דמסקינן בפ' ד' אחין (יבמות דף לא. ושם ד"ה תרי) דכל תרי ותרי הויא ספיקא דרבנן והאם נמי הוי ספיקא דרבנן והכי פריך התם קמוך אהני דנהי דמדאורייתא אמרי' אוקי תרי בהדי תרי ואוקי איתתא אחזקה מ"מ מדרבנן יש לפוסלה והכא לענין תרומה דרבנן הקילו להתירו בה בתרי ותרי ולאוקמיה אחזקיה והא דאמר לעיל שנים אומרים מת וז' אומרים לא מת כו' אבל נשאת ואח"כ באו עדים לא תצא אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן היא ומדאורייתא אית לן לאוקמה אחזקה דהויא אשת איש והיה לה לצאת אע"פ שנשאת לאחד מעדיה אור"מ לתתיא חזקה דדייקא ומנסבא ומרעה חזקת אשת איש ואם תאמר כי איכא ב' עדים לא דייקא דליכא חומר בפופה כדאמר בהאשה רבה (שם דף פז: ושם) נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו ומפרש התם דהיינו שנשאת בעדים וי"ל הואיל ומכחישים זה את זה איכא חומרא אם תעמוד תחת בעלה בטענת ברי שלה וא"ת ב' אומרים נתגרשה וז' אומרים לא נתגרשה אמאי לא תצא בנשאת ואח"כ באו עדים הא לא דייקא דדוקא בנת הוא דדייקא שיראה שמא יצא וידעו הכל שלא מת ואינה נאמנת לומר נתגרשה דשלא בפני בעלה מעיזה ומעיזה ועוד היכא דאיכא דאיכא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה וי"ל לענין הכי דייקא ומרע' חזקה אשת איש דלעולם יראה שמא יחזמו לו יפסלוס בגזלנות וא"ת למאי דלא ידע דבאומר ברי לי איירי מאי קאמר היא גופא באשת תלוי קיימא ה"ל למימר בחטאת קיימא וי"ל דפריך אפילו נאמר דתרי ותרי הוה ספיקא דאורייתא כדפי' בפ' ד' אחין (שם דף לא. ד"ה אי) מ"מ באשת קיימא ואין להאריך ובכתובות (דף כו: ד"ה אמנן) פירשתי: אמאי

מסורת הש"ס

ב) כתובות דף כו. קדושין דף עג: גיטין דף ט., ג) [לקמן דף קסה: גיטין דף נ.:] סנהדרין דף נ. כתובות דף כו: [תוספתא סנהדרין פ"ה], ג) [וע"ע תוס' כתובות כו.], ד) [וע"ע תוס' כתובות כו: ד"ה ואסקיניה].

הגהות הב"ח

(ה) גב' ואמר לכהן גמור הוא כל"ל וכן בסמוך: (ב) רשב"ם ד"ה דחיישינן לזילותא וכו' ובכשיו יעלו והו ויבטלו וכו' להבנים את הקול וכו' בכנגל קול מעלה בעלמא כל"ל והר"ש עם ד"ה דר' אלעזר וכל הענין כ"ל ר' אלעזר במקום ר' אליעזר: (ג) תוס' ד"ה והאמר וכו' אימתי והא דקתמר: (ד) בא"ד דאין ערער פחות משנים:

מוסף רש"י

והאמר ר' יוחנן כו'. לא מיתפרש היכא (גיטין ט.). ונפק עליה קלא. קול בעלמא ולא עדות (כתובות כו.). ואחתיניה. מן הכהונה עד שיבדקו את הדבר, שמעלה הוא לכהונה (שם). ואסקיניה. דבמקום קול הוי חד מהימן (שם). ודכולי עלמא. בין לר' אלעזר בין לר"ש, מצטרפין. שני עדים המעידים זה שלא בפני זה בשאר עדיות (שם). לזילותא דבי דינא. שהורידוהו שני פעמים ובכשיו יעלוהו ויבטלו דבריהם, והיינו דקתמר ר"א דמאחר שהורידוהו ע"פ עד העוררין אין מעלין ע"פ עד זה השני אע"פ שיש לצרפו עם האחר (שם). אפילו בתרי. אמו בהדי הדדי בפעם שניה לר"א לא מסקינן ליה (שם). ואין עדותן מתקיימת. להתקבל בב"ד ואפילו ראו שניהן כאחד, ופלוגתא אחריתי היא ולאו ר' יהושע בן קרחה קאמר לה, ור"א ור"ש בפלוגתא דר' נתן ורבנן פליגי (שם).

עין משפט נר מצוה

לג א ב מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הל' כ"ו עיז סמג לאוין קכב טוש"ע אה"ע סי' ג סעיף ז:

לד ג מיי' פ"ד מהלכות עדות הלכה ב סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' ל סעיף ו:

לה ד מיי' שם הלכה ד ופ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה עז סמג שם טוש"ע שם ס"ע ועוש"ע אה"ע סי' ג' סעיף ז:

רבינו גרשום

והאמר ר' יוחנן אין ערער פחות משנים והיכי אמר ר' אלעזר דהיכא דאיכא ערער חד אין מעלין. לא הכא במאי עסקינן דמאי ביניהו כגון דמחזיק לן כו' דכולי עלמא מצטרף לעדותן דקמא ודבתרא דמכשרי ליה אע"ג דלא אתו בהדדי: חיישינן לזילותא דבי דינא דהורידוהו מן הכהונה. והואיל דליכא אלא חד סהדא דאתי באפי נפשיה לא מסקינן ליה דאין מעלין לכהונה על פי עד אחד הואיל דאיכא עוררין ורשב"ג סבר דמסקינן ליה ולזילותא דבי דינא דאחתיה לא חיישינן הואיל דאיכא תרי סהדי אע"ג דלא אתו בהדדי. ורב נחמן משום הכי עבד עובדא דלא חיישינן לזילותא דבי דינא משום דס"ל כרשב"ג דאמר משום ר"ש הסגן. אי הכי דפליגי דחיישי' לזילותא דבי דינא מאי איריא עד אחד דאתי באפי נפשיה אפי' אתו תרי בחדא כיון דאחתיניה חיישי' לזילותא דבי דינא ולא מסקינן ליה. עד שיראו שניהם כאחד שאם תעיד אחד אני ראיתי פלוני לוה מפלוני מנה ואח"כ תעיד אחר אני ראיתי פלוני לוה מפלוני מנה אין עדותן מצטרפת עד שיראו ב' העדי' כאחד שלוה מנה דדלמא אמנה דקא מסהיד האי לא מסהיד האי דשמא פרע לו ושוב לוה ממנו. ר' יהושע בן קרחה אומר אפי' בזה אחר זה הואיל ועדות אחת הן מעידין וביום אחד ושעה אחת: ואין עדותן מתקיימת בבית דין. שאם אמר אחד אני ראיתי עדות זה וחבירו שם היה ולמחר בא חבירו והעיד כן אין מצטרפין עד שיעידו שניהם כאחד: ר' נתן אומר וכו'. דר' אלעזר סבירא ליה כרבנן דהואיל שלא באין שני עדים הללו בבת אחת להעיד על כהן זה אין עדותן מצטרפת ורשב"ג סבר כר' נתן דמצטרפין:

ורשב"ג סבר ערער תרי [ו]והאמר רבי יוחנן דברי הכל אין ערער פחות משנים אלא ערער תרי והכא במאי עסקינן [א]כגון דמחזקינן ליה באבוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן [ו] הוא ואסקיניה ואתו בי תרי ואמרי דבן גרושה וחלוצה הוא ואחתיניה ואתא עד אחד ואמר דכהן הוא ודכולי עלמא מצטרפין עדות והכא במיחש לזילותא דבי דינא קא מיפלגי ר' אלעזר סבר כיון דאחתיניה לא מסקינן ליה חיישינן לזילותא דבי דינא ורשב"ג סבר [ב]אנן אחתיניה ואנן מסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן מתקיף לה רב אשי אי הכי מאי איריא חד אפי' בתרי נמי אלא אמר רב אשי דכולי עלמא לא חיישינן לזילותא דבי דינא והכא בלצרף עדות קא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי [ג]דתניא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהן כאחד ר' יהושע בן קרחה אומר [ד]אפי' בזה אחר זה אין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהם כאחד ר' נתן אומר [ד]שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו: ההוא דאמר לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינך זבינתה והא שטרא אמר